

KERSTMORGEN

Johannes 1:1-14

Lucas 2:1-20

Wageningen 2013

*Terwijl een diepe stilte de wereld omsloot
en de nacht reeds half was verstreken,
kwam, O Heer, uw almachtig Woord uit de hemel
en daalde af van zijn koninklijke troon.*

Wijsheid 18:14-15

Met deze poëtische woorden beschrijft de Bijbel in het boek 'Wijsheid' de duistere nacht, waarin Gods bevrijdende hand, zichtbaar en voelbaar werd in onze wereld. Ik maak me sterk dat op deze tekst 'Stille Nacht. Heilige Nacht', het meest bekende kerstlied, geïnspireerd is. Maar hoe het ook zij, ook Lucas plaatst in zijn evangelie het kerstgebeuren heel uitdrukkelijk in de nacht. Hij doet dat in navolging en in trouw aan een oude, Joodse traditie.

Men vermeldt in die traditie immers vier nachten, die uitzonderlijk zijn van stille heiligheid:

- ❖ De eerste heilige nacht is de nacht waarin de Eeuwige – geprezen zij Hij - zijn machtig scheppingswerk is begonnen. Het werd avond en morgen de eerste dag (Gen. 1:5).
- ❖ De tweede is de nacht waarin God een liefdesverbond sloot met zijn allerbeste vriend op aarde, Abraham. Wees niet bang Abraham, zo zei hij toen, Ik ben voor jou en voor al je nakomelingen en al je volgelingen als een beschermend schild (Gen. 15:1 e.v.).
- ❖ De derde is de nacht, waarin Israel weg mocht trekken uit het slavenhuis om al het benauwde achter zich te laten. Die nacht ontbood farao Mozes en Aäron en zei: Ga onmiddellijk weg, onder mijn ogen en onder de ogen van mijn volk vandaan (Ex. 12:11).
- ❖ En de vierde stille, heilige nacht – zo zegt de joodse wijsheid – zal de nacht zijn van de Messias.

Met de geboorte van Jezus – zo claimt Lucas met het Kerstverhaal - is voor ons ook die vierde nacht aangebroken. Een Kind ons geboren, een Zoon ons geschonken. Zijn naam zal zijn: Jezus, Emanuel, dat wil zeggen: De Eeuwige is met ons door Hem.

De nacht is een prachtig symbool om het heil uit te drukken, dat uit de schoot van de Barmhartige voortkomt. Een nacht kent immers twee verschillende gezichten.

Een nacht is in onze ervaring allereerst: diepe duisternis, hij roept vaak angst en vrees op. De nacht verhevigt je pijn als je lijdt, hij maakt je eenzaamheid intenser, je zorgen worden in nachtelijke uren bijna ondraaglijk. Kortom de nacht is de samenvatting van alle menselijke ellende. De nachten zijn nog het ergste - verzuchten we dan.

Hoe velen op deze aarde leven niet constant in die duisternis en in de chaos van de nacht? Mensen in Syrië; de miljoenen in talloze vluchtelingenkampen verspreid over de wereld; asielzoekers in hun wankel bootjes, overgeleverd aan de luimen van een alles verslindende zee. Zelfs in het geestelijk leven ervaart de mens de tijd van troosteloosheid als een diepduistere nacht.

Van de ander kant is de nacht in onze beleving ook de tijd van een weldadige rust. Zij is de moeder van de slaap, de bron van herstel van krachten. De nacht kent kostbare uren van intimiteit en menselijke nabijheid, heeft weet van liefde en van het verwekken van leven. De nacht is bovendien de voorkeurtijd van de hoogste mystiek. In de vroege morgen baart de nacht troostend het licht, het ochtendgloren. Daarmee zegt de nacht: lieve mens, put toch moed, het licht is opgegaan.

Moge dat ware Licht ook opgaan in jouw leven. Het waarachtige Licht, dat in de vier heilige nachten ter wereld kwam en dat iedere mens aanraakt en verlicht.

Ons feest vandaag cirkelt rond twee levengevende aandachtsvelden, die beide uit de diepe duisternis van de nacht op ons toekomen: een kind, geboren in de nacht, gewikkeld in doeken en liggend in een

voederbak, en vervolgens, maar voor gelovigen is dat ook hetzelfde, het ware Licht, dat alle duisternis wil verdrijven.

Verlos ons Heer van die duisternis, die in de beleving van zo velen als een ondoordringbare deken van kwaad en onheil gespreid ligt over onze wereld en over de lijdende mensheid.

Maar het meeste van onze aandacht en van onze warme emoties gaat vandaag toch vooral uit naar dit weerloze Kind, waarvan gezegd wordt, dat het *ons* geschonken is. Misschien mogen we daar nog een ogenblikje bij stilstaan.

Want wie zijn dat eigenlijk, die gelukkige uitverkorenen, die vandaag dit Kind mogen ontvangen? Wij natuurlijk, zegt u terecht, wij die hem vandaag dankbaar gedenken, wij die uitdrukkelijk aanwezig zijn in deze liturgie.

Maar zijn het alleen kerkmensen, die hem welkom mogen heten? Of exclusief katholieke mensen? Of misschien alleen zij, die zich christen noemen? Of wellicht alle gelovigen: christenen, joden en moslims? Maar, denkt u, zijn boeddhisten of in ieder geval atheïsten daarvan uitgesloten? Wie is toch de eigenaar van dit Kind? Wie mogen dit Kind bezitten?

Zoals we weten en belijden als een mensenrecht, kan geen enkel mens eigendom zijn van een iemand anders en zeker niet van dit Kind. Hij is - eerbiedig gezegd - een vrije vogel Gods. Hij is van niemand het bezit, zelfs niet van de Kerk, en ook niet van alle christelijke kerken samen.

Het Nieuwe Testament betuigt in alle toonaarden, dat dit Kind in vreugde ontvangen mag worden door *alle* mensen. Dat hij een bron van vreugde mag zijn voor *geheel* het volk, zo getuigt Lucas. En Simeon in de tempel zal daar later aan toevoegen: hij is een Glorie voor Israel en een Licht voor alle volkeren.

Gelukkig ontwaren we van die profetie hier en daar al sporen van vervulling, als we goed rondkijken in de wereld van de grote religies. Vrome Moslims belijden Jezus - in navolging van de Koran - als een waarlijk groot Profeet; steeds meer Boeddhisten herkennen Jezus als een begenadigd Leraar van onuitsprekelijke Wijsheid, en zelfs beginnen sommige joodse mensen weer over Jezus te spreken, al dan niet aan de hand van het Nieuwe Testament. Soms noemen zij dat spreken (in het Duits) Das Heimhohlen Jesu, het weer thuis brengen van Jezus bij zijn joodse volk, bij zijn bloedverwanten, zijn broeders en zusters. Hem opnemend onder de allergrootste Rabbijnen als Uitleger van de Thora.

Het is aan ons, gelovige christenen om al die mensen hun geheel eigen toegang tot Jezus van harte te gunnen. Zó kan dan kerstmis uitgroeien tot een wereldwijd feest van vrede, waarop wij - samen met alle mensen van goede wil - dankbaar kunnen getuigen:

Een Kind is ons geboren
Een Zoon ons geschonken
Jezus de redder is zijn Naam

Moge het zo voor ons allen
En voor heel de wereld
Een Zalig en gezegend Kerstmis zijn